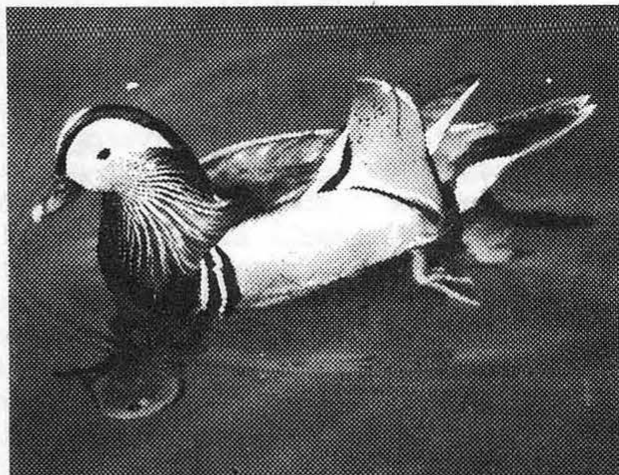

Račka nevestica *Aix sponsa* na Bledu The Wood Duck *Aix sponsa* in Bled

V romantičnem blejskem miljeju je na jezeru pred Kazino kar vrelo perjadi. Med aristokratskimi labodi in plebejskimi mlakaricami so se za koščki kruha, ki so jih v vodo metali od pomladanskega sonca zdramljeni turisti, vihravo podile lumpenproleterske liske, ko uzrem nekaj bolj pisanega od samega pojma pisanega. Sprva sem pomislil, da je pred mano mandarinka *Aix galericulata*, zatem, da imam opraviti s križancem med to raco in formoško raco *Anas formosa*, dokler nisem, resda šele doma, ugotovil, da gre za račko nevestico *Aix sponsa*. Kar brž se moram zato opravičiti, te race namreč ni v nobenem evropskem priročniku, vsaj v tistih najbolj uporabljenih ne, in to so Peterson itd., Heizerl itd. in Bruun. Končno sem jo, misleč da je to nemara nekakšna "vrtinarska" oblika race našel v gojiteljskem Knauersu. Iz Bufonovega prevoda Guillmardovih Ptičev sem izvedel za njeno ime in iz Audobonovega priročnika ameriških ptic za njen izvor.

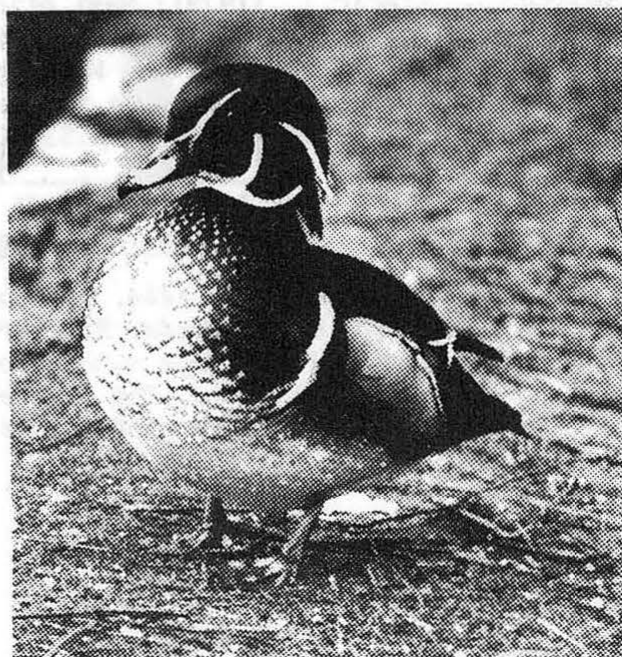
Ptica živi v Severni Ameriki od Kanade do Mehike. Njeno prebivališče so ribniki, jezera in mlake, obdane z gozdovi. Gnezdi v drevesnih duplih. Seli se dokaj neizrazito. Samec je v svatovskem perju po glavi bleščeče zelen in črn z dvema prefinjenima belima linijama, od katerih se ena boči od kljuna sem preko očesa do konca perjanice, druga pa noče za prvo kaj dosti zaostajati, le na pot krene kasneje, šele tam nekje z očesom. Da je mera polna, se z belega talarja pne k očesu še ena bela črta. Kljun je po korenu rdeč, na koncu pa bel, rdeč je tudi orbitalni očesni obroč. Na prsni je samec rjav, po trebuhu krem in po hrbtu zeleno črn. Vsi navedeni deli telesa so med seboj ločeni z dobro vidnimi belimi linijami. Tudi vrhovi letalnih peres so belo obrobljeni. Samica je povsem neizrazita in se težko loči od sorodne mandarinke. Najzaneslivejše razpoznavno znamenje sta oblika in velikost bele očesne lise (Holt 1984).

2. Mandarinka (V. Pfeifer)
2. Mandarin Duck (V. Pfeifer)

3., 4. Račka nevestica na Bledu, dne
22. 3. 1978 (I. Geister)
3., 4. Wood Duck in Bled on 22nd March 1978
(I. Geister)

Vse v Evropi opazovane ali ustreljene račke nevestice so doslej vzbujale neverjetno mnogo pozornosti, kljub temu da nikdar ni nihče dvomil o njihovem izvoru. Vse namreč izhajajo bodisi iz živalskih vrtov, bodisi iz zasebnih obor. Janko Ponebšek je o prvem pri nas opaženem primerku te race, imenuje jo gozdna rasa, 6.12.1910 v Kosezah pri Ljubljani ustreljenem samcu takole razmišljal:

"Na vprašanje, od kod bi bile vse te race, ki so se k nam zatekle, je težko natanko odgovoriti; gotovo je le toliko, da so iz Nemčije, kjer jih imajo tudi na prostem. Priponiti moram, da znaša zračna črta Berolin-Ljubljana 720 km, ki jo je preletela racav večjih ali manjših presledkih. Sicer je tudi mogoče, da je naša rasa od kod drugod, južneje od Berolina, kjer so je prezrli in ji pozabili peroti pristriči. To vprašanje, ki je za nas končno podrejenega pomena, je važnejše za ornitologično vednost in razvozlati bi se dalo z neovrženo gotovostjo le tedaj, če bi bila imela rasa na nogi pritrjen kak obroček, ki jih v znanstvene namene pripenjajo dandanes na raznih ptičjih opazovalnicah ujetim pticam, ki jih potem izpuste, kjer jo ustrelje ali ulove, ugotovijo, od kod je in kako daleč je letela".

V tem pogledu se pač časi niso dosti spremenili, saj tudi naš racman ni nosil nikakršnega sporočilca o svojem izvoru, niti ni imel pristriženih peroti, po čemer bi se dalo sklepati, da ga imajo Blejci za okras. Kajpak žal tudi tega ne vemo, kje je dočakal pomlad: v domačem ribniku nekje pri Berlinu ali v kakšni juhi kje na Bledu, kjer sem ga bil opazoval in fotografiral 22.3.1978.

LITERATURA

Holt, C. (1984): Separating Mandarins and Wood Ducks in late summer, *British Birds* 77/6, str. 277-232.

Reilly, E.M. (1968): *The Audubon Illustrated Handbook of American Birds*, str. 73-74, McGraw-Hill, New York

Ponebšek, J. (1911): *Gozdna rasa, Carniola*, str. 235-238.

SUMMARY

On March 22, 1978 the author observed a male wood duck *Aix sponsa* in mating feathers in company with mute swans *Cygnus olor*, mallards *Anas platyrhynchos* and coots *Fulica atra*. In the literature every specimen of this specimen of this species either observed or shot has been considered to be of artificial origin (zoo, private breeders, etc.). The only time a wood duck has ever been observed before in Slovenia was at Koseze, Ljubljana, on December 6, 1910, when a male bird was shot.

Iztok Geister

Pokopališka 13, 64202 Naklo

Pojavljanje odraslih in mladih plašic *Remiz pendulinus* v gnezditvenem obdobju leta 1984

Occurrence of adult and young Penduline Tits *Remiz pendulinus* in the 1984 breeding period

Novejši podatki o gnezdenju plašice *Remiz pendulinus* v Sloveniji izvirajo iz leta 1973, ko sva s kolegom J. Gračnerjem 5.5.1973 v Zalogu pri Ljubljani našla gnezdo plašice, ki je bilo še v zadnji fazi izgradnje (Geister/Šere 1974), (Šere 1982). Na širšem področju od Stožic do Zaloga ob Savi je bila plašica po tej najdbi gnezda ugotovljena v gnezditvenem obdobju samo trikrat. To je bilo v letih 1974, 1976 in 1979 (Šere 1982). V vseh treh omenjenih primerih je bil opazovan ali ujet po en mladostni primerek plašice.

Rezultati ornitološkega atlasa Slovenije so v glavnem že dali odgovor o razširjenosti plašice v Sloveniji. Prvi rezultati kažejo na dokaj stabilno in številno populacijo, ki v severovzhodni Sloveniji tudi gnezdi.

Ob tem pa ne moremo mimo fenoloških podatkov o pojavljanju plašice v času spomladanskega in jesenskega preleta.